

Chủ đề: [Soan văn 6 Cánh Diều](#)

Soan bài Đêm nay Bác không ngủ - Cánh Diều

Hướng dẫn soan văn 6 bài *Đêm nay Bác không ngủ* Ngữ Văn 6 tập 2 trong bộ *Cánh Diều*. Trả lời chi tiết các câu hỏi trang 28 - 31 giúp các em hiểu rõ nội dung bài đọc thông qua các câu hỏi giữa bài, và tổng kết kiến thức với phần câu hỏi cuối bài.

1. Chuẩn bị - Soan bài Đêm nay Bác không ngủ sách Cánh Diều

(SGK trang 28 Ngữ Văn 6 tập 2 Cánh Diều)

- Xem lại phần Kiến thức ngữ văn để vận dụng vào đọc hiểu văn bản này.

- Khi đọc văn bản thơ có yếu tố tự sự, miêu tả cần chú ý:

+ Câu chuyện được kể trong bài thơ: Một đêm Bác thức không ngủ.

+ Các yếu tố tự sự, miêu tả trong văn bản:

- Các lần anh đội viên thức dậy thấy Bác không ngủ;
- Mặt Bác trầm ngâm, trời mưa lâm thâm, mái lều tranh xơ xác;
- Mái tóc bạc của Bác;
- Bác đi đêm chăn từng người một, nhón chân nhẹ nhàng;
- Bóng Bác cao lồng lộng, ấm hơn ngọn lửa hồng;
- Cuộc trò chuyện giữa Bác và anh đội viên.
- Bác ngồi đỉnh ninh, chòm râu im phắc;

→ Tác dụng của yếu tố tự sự, miêu tả trong bài thơ là: giúp người đọc thấy rõ được sự kính yêu, tôn trọng, ca ngợi của anh đội viên dành cho Bác Hồ.

+ Một số nét đặc sắc về hình thức nghệ thuật của bài thơ:

- Điệp ngữ *Đêm nay Bác không ngủ*,...
- Từ láy: *lâm thâm, trầm ngâm, xơ xác*,...
- Sử dụng hình ảnh ẩn dụ *Người Cha mái tóc bạc*
- Sử dụng phép so sánh: *Anh đội viên mơ màng như nằm trong giấc mộng*,...

+ Ý nghĩa của bài thơ: Ý Bài thơ nói lên tấm lòng yêu thương sâu sắc, rộng lớn của Bác đối với bộ đội và nhân dân. Và tình cảm yêu kính, cảm phục của người chiến sĩ đối với lãnh tụ.

→ Từ đó, em nhận thức được công lao to lớn mà Bác đem lại cho Tổ quốc, bồi dưỡng thêm tình yêu nước đậm đà.

- Tác giả Minh Huệ.

Soan bài Đêm nay Bác không ngủ sách Cánh Diều

+ Minh Huệ (1927 – 2003) tên khai sinh là Nguyễn Đức Thái, quê ở thành phố Vinh, tỉnh Nghệ An,

+ Ông hoạt động cho Việt Minh từ tháng 5 năm 1945 và tham gia giành chính quyền ở Nghệ An trong Cách mạng tháng 8 năm 1945. Khi quân Pháp nổ súng tái chiếm Đông Dương, ông hoạt động tuyên truyền, văn nghệ tuyên huấn, báo chí ở Nghệ An, khu ủy khu Bốn và một số nơi. Ông bắt đầu viết năm 1951, khi mới 24 tuổi. Ông từng là Hội trưởng Hội sáng tác Văn nghệ liên khu IV, Trưởng ban thơ, lý luận, phê bình; Văn học dịch Nhà xuất bản văn học, Ủy viên Ủy ban hành chính kiêm Trưởng ty Văn hóa Nghệ An.

+ Sau khi chính phủ Việt Nam Dân chủ Cộng hòa kiểm soát hoàn toàn miền Bắc, ông tiếp tục đi học và tốt nghiệp đại học Văn, được kết nạp làm Hội viên Hội Nhà văn Việt Nam (1957), Chủ tịch Hội văn nghệ Nghệ Tĩnh, Ủy viên Ủy ban Trung ương Hội Liên hiệp Văn học nghệ thuật Việt Nam (1984-1991).

- Tham khảo hoàn cảnh ra đời của bài thơ: “Đó là một đêm sông Lam mùa đông năm 1950. Trong một căn nhà gianh gió lùa kẽ liếp, Minh Huệ được một người bạn tên là Chắt, bảo vệ của đồng chí Nguyễn Chí Thanh, kể cho nghe chuyện Bác Hồ đi chiến dịch.”. Trong đó có chuyện Bác không ngủ, Minh Huệ nghe và đã viết lại câu chuyện này. Bài thơ ra đời năm 1951, lúc nhà thơ 24 tuổi.

2. Đọc hiểu - Soan bài Đêm nay Bác không ngủ sách Cánh Diều

***Câu hỏi giữa bài**

Câu 1 trang 29 SGK Ngữ văn 6 tập 2

Câu hỏi: Chỉ ra tác dụng của các từ láy trong khổ thơ thứ hai.

Gợi ý:

- Trầm ngâm: diễn tả dáng vẻ lặng lẽ, suy nghĩ về một điều gì đó của Bác Hồ.

- Lâm thâm: diễn tả mưa nhỏ nhưng mau hạt và kéo dài.

- xơ xác: diễn tả mái lều tả tơi, không còn nguyên vẹn ở nơi chiến khu.

→ Các từ láy làm tăng giá trị biểu cảm của tác phẩm.

Câu 2 trang 29 SGK Ngữ văn 6 tập 2

Câu hỏi: Xác định và nêu tác dụng của biện pháp tu từ trong dòng thơ số 11.

Gợi ý:

- Tác giả sử dụng biện pháp tu từ ẩn dụ ở dòng thơ số 11: "Người Cha mái tóc bạc"

Soan bài Đêm nay Bác không ngủ sách Cánh Diều

- Tác dụng của biện pháp tu từ ẩn dụ ở dòng thơ số 11: Dòng thơ miêu tả Bác Hồ giống như người cha yêu thương chăm sóc các con mà ở đây là các anh đội viên. Từ đó, ta thấy được tình cảm dạt dào, gần gũi mà Bác dành cho mọi người.

Câu 3 trang 29 SGK Ngữ văn 6 tập 2

Câu hỏi: Chú ý tác dụng của dấu gạch đầu dòng ở các dòng thơ số 23, 25 và việc tạo yếu tố tự sự.

Gợi ý:

- Tác dụng của dấu gạch đầu dòng ở các dòng thơ số 23, 25 là dùng để đánh dấu lời thoại trực tiếp.

→ Tạo ra cuộc đối thoại của Bác Hồ và anh đội viên – yếu tố tự sự.

Câu 4 trang 30 SGK Ngữ văn 6 tập 2

Câu hỏi: Các từ “đỉnh ninh”, “phăng phắc” giúp em hình dung ra hình ảnh Bác lúc này như thế nào?

Gợi ý:

Các từ "đỉnh ninh", "phăng phắc" nhằm miêu tả sự tập trung cao độ của Bác, tập trung suy nghĩ về một vấn đề lớn lao – đường lối giải cứu dân tộc.

Câu 5 trang 31 SGK Ngữ văn 6 tập 2

Câu hỏi: Khổ thơ này thể hiện tâm trạng của ai?

Gợi ý:

Khổ thơ này thể hiện tâm trạng của anh đội viên đang lo lắng cho Bác Hồ.

Câu 6 trang 31 SGK Ngữ văn 6 tập 2

Câu hỏi: Xác định cách gieo vần của hai khổ thơ cuối.

Trả lời:

Cách gieo vần của hai khổ thơ cuối:

- hồng, mông

- tình, Minh

***Câu hỏi cuối bài - Soạn bài Đêm nay Bác không ngủ sách Cánh Diều**

(SGK trang 31 - 32 Ngữ Văn 6 tập 2 Cánh Diều)

Câu 1 trang 31 Ngữ Văn 6 tập 2 Cánh Diều.

Câu hỏi: Bài thơ có những nhân vật nào? Tìm các chi tiết liên quan đến hoàn cảnh xuất hiện của các nhân vật. Kể lại câu chuyện trong bài thơ dựa theo trật tự thời gian (khoảng 9 – 10 dòng).

Gợi ý:

- Bài thơ có hai nhân vật: Bác Hồ và anh đội viên.

- Các chi tiết liên quan đến hoàn cảnh xuất hiện của các nhân vật:

+ Trời khuya lắm rồi

+ Lặng yên bên bếp lửa

+ Ngoài trời mưa lâm thâm

+ Mái lều tranh xơ xác

- Kể lại câu trong bài thơ: "Đêm đã khuya, khi tất cả mọi người đều đã ngủ thì Bác vẫn còn đang ngồi trầm ngâm bên bếp lửa. Anh đội viên thức giấc thấy Người cha già vẫn ngồi đốt lửa cho các anh đội viên ngủ, rồi Bác còn nhón chân nhẹ nhàng đi dém chăn cho từng người. Nhìn người cha già đêm khuya vẫn chưa ngủ anh đội viên bèn hỏi "Bác ơi! Bác chưa ngủ? Bác có lạnh lắm không?". Đáp lại anh là lời Bác động viên ngủ ngon để ngày mai còn đánh giặc. Mặc dù nghe lời Bác đi ngủ nhưng trong lòng anh đội viên vẫn bồn chồn."

Câu 2 trang 31 Ngữ Văn 6 tập 2 Cánh Diều.

Câu hỏi: Liệt kê các chi tiết thể hiện tình cảm của Bác đối với các chiến sĩ và dân công. Chi tiết nào gây ấn tượng nhất cho em?

Gợi ý:

- Các chi tiết thể hiện tình cảm của Bác đối với các chiến sĩ và dân công:

+ Đốt lửa cho anh nằm

+ Bác đi dém chăn cho từng người một, sợ cháu giật mình Bác nhón chân nhẹ nhàng.

+ Bác khuyên anh ngủ ngon để đi đánh giặc.

+ Bác thương đoàn công dân ngủ ngoài rừng, lấy lá cây làm chiếu, manh áo làm chăn.

Soan bài Đêm nay Bác không ngủ sách Cánh Diều

- Chi tiết gây ấn tượng nhất cho em: Bác đi dêm chăn cho từng người một, sợ cháu giật mình Bác nhón chân nhẹ nhàng. Bởi em thấy rõ được tình cảm yêu thương mà Bác dành cho mọi người.

Câu 3 trang 31 Ngữ Văn 6 tập 2 Cánh Diều.

Câu hỏi: Tìm các chi tiết thể hiện tình cảm của anh đội viên dành cho Bác Hồ (từ dòng 1 đến dòng 44). Chi tiết nào đem lại cho em nhiều cảm xúc nhất?

Gợi ý:

- Các chi tiết thể hiện tình cảm của anh đội viên dành cho Bác Hồ:

+ Lo lắng khi thấy Bác chưa đi ngủ.

+ Anh càng nhìn lại càng thương Bác.

+ Hỏi thăm Bác xem vì sao Bác không ngủ, Bác có lạnh không.

+ Lo lắng sợ Bác sẽ ốm.

- Chi tiết đem lại cho em nhiều cảm xúc nhất: Anh càng nhìn lại càng thương Bác. Bởi em thấy rõ được tình cảm dạt dào chan chứa trong lòng anh đội viên dành cho Bác.

Câu 4 trang 32 Ngữ Văn 6 tập 2 Cánh Diều.

Câu hỏi: Câu thơ “Đêm nay Bác không ngủ” được điệp lại mấy lần trong bài thơ? Ý nghĩa của sự điệp lại này là gì?

Gợi ý:

- Câu thơ “Đêm nay Bác không ngủ” được điệp lại ba lần trong bài thơ.

- Ý nghĩa nhấn mạnh sự việc đêm nay Bác không ngủ vì thao thức, vì lo lắng cho dân quân, lo lắng cho công cuộc giải phóng đất nước.

Câu 5 trang 32 Ngữ Văn 6 tập 2 Cánh Diều. Hãy chỉ ra một số yếu tố miêu tả trong văn bản và nêu tác dụng qua một ví dụ cụ thể.

Gợi ý:

- Một số yếu tố miêu tả trong văn bản:

+ Quan sát ngoại hình, cử chỉ, điệu bộ của Bác: vẻ mặt trầm ngâm, mái tóc bạc, Bác đi dêm chăn nhón chân nhẹ nhàng, Bác ngồi đỉnh ninh, chòm râu im phăng phắc

+ Quan sát thiên nhiên, khung cảnh: mưa lâm thâm, mái lều tranh xơ xác

Soan bài Đêm nay Bác không ngủ sách Cánh Diều

- Tác dụng qua một ví dụ cụ thể về miêu tả cảnh thiên nhiên cho chúng ta thấy được thời tiết lạnh giá, hoàn cảnh ngặt nghèo, khốn khó tại nơi chiến trường.

Câu 6 trang 32 Ngữ Văn 6 tập 2 Cánh Diều.

Đoạn trích sau là toàn bộ câu chuyện mà Minh Huệ được nghe kể lại về Bác. Đọc đoạn trích và thực hiện yêu cầu bên dưới:

“Một đêm, Bác Hồ ghé vào một lán bộ đội giữa rừng. Một đội viên tỉnh giấc thấy có một cụ già Nùng đang tiếp củi vào bếp lửa giữa lán. Bóng ông cụ và ánh lửa như đang toả sáng, xua đi bóng tối và cái lạnh lẽo của núi rừng. Anh trùm kín thêm áo trấn thủ lên đầu định ngủ tiếp nhưng linh tính mách bảo anh một điều gì đó. Anh ló đầu ra, căng mắt quan sát và nhận ra Bác Hồ. Anh vùng dậy sung sướng định reo lên nhưng không hiểu sao, anh chỉ lại run run khẽ thốt:

- Bác ơi, sao Bác chưa ngủ ạ? Thưa Bác, mời Bác đi ngủ...

Bác cười hiền, đầm ấm:

- Được, cháu cứ ngủ ngon, Bác sẽ đi ngủ.

Vâng lời Bác, anh đội viên trở về sạp. Nhưng làm sao có thể ngủ được khi được gặp Bác Hồ và Bác Hồ còn thức. Thế là anh lại vùng dậy, nài nỉ mời Bác đi ngủ kéo trời sắp sáng. Bác lại âu yếm bảo: “Cháu cứ việc ngủ ngon, ngày mai đi đánh giặc. Cháu ngủ ngon là Bác khoẻ. Bác không buồn ngủ vì trời lạnh còn nhiều bộ đội và dân công ngủ ngoài rừng.”...

(Nhà thơ Minh Huệ đã viết bài thơ “Đêm nay Bác không ngủ” như thế nào?)

Câu hỏi: Chỉ ra sự giống nhau, khác nhau giữa đoạn trích và bài thơ của Minh Huệ.

Gợi ý:

- Giống:

- Đề cập rõ cốt truyện Bác Hồ quan tâm chăm sóc mọi người dưới sự chứng kiến của anh đội viên, cuộc trò chuyện giữa anh và Bác. Qua đó thấy được tình cảm yêu thương của Bác dành cho mọi người và tình cảm của anh đội viên dành cho bác.

- Khác:

- Hình thức: Một bên là tự sự, một bên là thơ trữ tình.
- Bài thơ là góc nhìn của anh đội viên được Minh Huệ truyền tải lại, bày tỏ nhiều cảm xúc hơn.
- Đoạn trích là câu chuyện Minh Huệ được nghe kể, chủ yếu là kể lại tối hôm đó.

- Nhà thơ Minh Huệ viết bài thơ "Đêm nay Bác không ngủ" sau khi được nghe câu chuyện từ một người bạn là bảo vệ của đồng chí Nguyễn Chí Thanh kể lại vào một đêm chiến dịch, trên

Soan bài Đêm nay Bác không ngủ sách Cánh Diều

đường đi, Bác cùng anh em ghé vào dừng chân trong một cái lán có các chiến sĩ vệ quốc đang trú quân.

~/~

Hi vọng các em sẽ chuẩn bị bài học tốt nhất trước khi tới lớp với toàn bộ tài liệu hướng dẫn *soan bài Đêm nay Bác không ngủ* trang 28 Ngữ Văn 6 tập 2 sách Cánh Diều mà Đọc tài liệu đã tổng hợp trên đây. Chúc các em học tốt!